

# Utafor måneporten

*Misjonsromanene til Racin Kolnes*

AV ØYVIND GULLIKSEN

Det var Racin Kolnes som meir enn noen annan norsk forfatter av misjonsromaner klarte å skape interesse for misjonen hos yngre lesere.<sup>1</sup> Han var en god forteller med sans for dramatiske og spennende episoder. Vi som vokste opp med bøkene hans i misjonsinteresserte heimer på 1950-tallet var bedre kjent med Hunan-provinsen enn vi var med den ville vesten. Villvest-blader var forresten ofte bannlyste i misjonsmiljø. Men Kolnes behøvde vi ikke lese i smug.

Racin Kolnes var født i 1898 og døde i 1958. Han gikk på misjonsskolen i Stavanger fra 1918 til 1924, og blei sendt ut som misjonær til Kina av Det Norske Misjonsselskap i 1925. Han fekk sitt virke i Hunan-provinsen, der NMS hadde hatt misjonsarbeid sia 1902. Hunan-provinsen hadde lenge vært stengt for verda utafor, men var blitt tvinga til å åpne seg for utenlandsk kultur. Etter at keiserdømmet falt og Sun Yat-sen overtok som leder i Kina, blei misjonen møtt med en god del velvilje. På 1920-tallet reiste skoleungdommer og deler av lokalbefolkninga seg mot utlendinger og misjonærer, men misjonen fekk roligere tider igjen under Chiang Kai-shek. Dette er den historiske ramma rundt ei rekke misjonsromaner for barn og ungdom, som Kolnes ga ut fra 1939 til året før han døde. Romanene bygde på Kolnes' egne røymsler fra misjonens ungdomsarbeid i Hunan. Romanene kom på Misjonsselskapets forlag i Stavanger, og blei solgt i fleire opplag. Bøkene blei ofte formidla gjennom søndagsskoler, barne- og ungdomsforeninger og misjonsforeninger. Den store misjonsutstillinga som gikk landet rundt på 1950-tallet, og som Kolnes sjøl var en av initiativtakerne til, auka interessen for bøkene hans. Fra Misjonsselskapet kunne en kjøpe kart over Hunan for å følge bedre med i bøkene.

Det er mange måter å lese misjonsromaner på. I denne analysa har jeg først lagt vekt på å drøfte romanenes plass innfor genren barne- og ungdoms-litteratur. Her er bøker av den typen Kolnes skreiv forsømt. I Sonja Hagemanns solide arbeid om norsk barnelitteratur fram til 1970, er ingen av bøkene til Kolnes nevnt. Dernest er det viktig å se på Kolnes' presentasjon av det kinesiske samfunnet i 1930-åra. Synspunkta hans kom sjølsagt i stor grad til å prege lesernes holdninger til det som foregikk i Kina i denne tidbolken. Til slutt vil jeg ta for meg verkenes misjonsteologiske profil. Et hovedtema for Kolnes er kristendommens kamp med den gamle religionen. Det er den konflikten mange av personene hans strir med. Men først er det nødvendig med en kort presentasjon av personer, tema og handlingsgang i hver roman i kronologisk rekkefølge.

### Ei innføring i romanene

Den første barne- og ungdomsboka Kolnes ga ut var *Ningsiang-patroljen i den døde byen* i 1939. Boka kom i ny, omarbeida utgave i 1955. Kolnes hadde vært stasjonert i Ningsiang, sist som styrer for middelskolen fra 1940 til 1941 og i en kort periode fram til Mao tok makta i Kina i 1947. *Ningsiang-patroljen* åpner med at gutten Li-Dji detter i Djeveldammen, men blir berga i siste lita. Far til Li-Dji er eiendomslaus evangelist i ei lita bygd i Hunan. Mora er død. Handlinga er lagt til 1936 og åra like etter, da kineserne stadig blei trua av japanske militærstyrker. Li-Dji blir mobba på den lokale skolen fordi han er kristen, og reiser til misjonens skole i Ningsiang byen. Misjonen står på Chang Kai-sheks side, og stør opp om kampen mot japanske angripere. Det blir satt fyr på provinshovedstaden Changscha, folk flykter først til Ningsiang og så vidare vestover. Speidergruppa der Li-Dji er med, blir i byen for å hjelpe flyktningene sammen med misjonæren, Kenn. Den siste utgava av boka slutter med at misjonæren har reist tilbake til Norge, og har mista kontakten med Li-Dji, som motvillig – skriver Kolnes – har blitt lærer i det nye styret.

Begge de to neste bøkene til Kolnes handler om kinesiske barn som blir utsatt for store lidelser på grunn av kaotiske samfunnsforhold i 1930-åra, men som til slutt får hjelp av misjonen i Ningsiang.

*Flyktningen fra Shanghai* (1941) handler om bygutten Jali. Han er sønn til en velstående embetsmann i Shanghai. Byen ligger utsatt til for militære åtak, og familien må flykte nordover under krigs-

handlingene i 1937. Bestefaren til Jali hører heime i den gamle stadbundne fedredyrkinga, og er redd for at den skal gå til grunne. Han tåler ikke å bli flytta på og dør på veien nordover. Far til Jali derimot representerer det religionsløse byborgerskapet. Under et bombeåtak blir Jali skilt fra foreldra, og blir plutselig et av de tusenvis av foreldreause barna i Kina på den tida. Han blir først plukka opp av soldater, og så møter han et nytt fellesskap i Ningsiangpatruljen. Til alt hell treffer han på foreldra sine igjen.

*Opiumslavens sønn* kom først ut i 1946. Den handler om Foolai som er sønn av en rik bonde. Men faren ligger under for opium, og etter at opiumshandelen blir forbudt, setter han heile eiendommen overstyr for å få tak i stoffet. Da fortellingen tar til, er faren død, og mora er alvorlig sjuk. Avgudsprester holder på å drive djevler ut av mora så ho kan bli frisk igjen. Men ho dør, og Foolai står aleine igjen, uten penger, uten mat, uten trygghet. Som så mange andre må han ut å tigge. Han kommer ut for en røverbande, klarer å rømme og ender opp i Changsha, kort før byen brenner. I panikk og fortviling drar han med flyktningestrømmen til Ningsiang, der han halvdød og forkommen blir funnet av Ningsiangpatruljen. Han blir tatt opp i dåpsklassa, og reiser til slutt heim for å bli adoptert av en rik onkel. Boka ender altså som en versjon av motivet om fattiggutten som blir rik.

I *Måneporten* (1948) møter vi den vesle jenta Lanfa. Faren tilhører en rik embetsfamilie i provinsen. Han har store landeiendommer og mange leilendingsbønder til å arbeide for seg. Sjøl om han er liberal og omgir seg med varer fra utlandet, er han ennå knytta til fedreskikker og gamle religiøse forestillinger.

Klasseskillet mellom Lanfas familie og de som bur i de skitne hyttene langs elva kommer godt fram i første del av boka. Lanfa kjenner seg utafor både på grunn av klasseskillet, og fordi ho veit at slekta er skuffa over at ho ikke er gutt. For å få en sønn tar faren ei ny og moderne kone fra byen. Mora til Lanfa blir dermed pressa ut av det monogame ekteskapet og begynner å røyke opium. Til slutt er ho ved å dø. Lanfa og faren tar henne med på ei dramatisk båtferd nedover elva til misjonssjukehuset, der ho kommer seg igjen. Lanfa begynner på misjonsskole, og blir med på å bygge opp nasjonalkjensla hos folk i krigen med japanerne. Ho foreiner kristentru og nasjonalånd på en måte som Kolnes håpa skulle redde Kina. På misjonsskolen får ho et nytt kvinneideal, og ho klarer med farens hjelp å fri seg ut av det barneekteskapet foreldra først hadde plan-



lagt. Før skulle kvinna være i heimen og bakafor måneporten. Lanfa blir fridd fra en slik skjebne etter møtet med misjonen.

*Den blå diamanten* (1952) er den mest populære av alle romane til Kolnes. Siste gang den kom ut på nytt var i 1977. Det er en slags misjonskriminal med krig, mord og trusel om mord. Bonden An Fu-Benn og sønnen Wang-Li på 12 år bur på et lite jordbruk i Chingdalen. Mora til Wang-Li er død. Ho blei drept i hagen under et japansk bombeangrep. An-heimen kommer i nabokrangel med den rike Lå-heimen om vanning av rismarkene. I et oppgjør blir bestefaren til Wang-Li skutt ned og drept av sønnen til Store Lå. Det blir rettsak i byen, men rettssystemet er korrupt, og dommeren krever bestikkelser. An Fu-Benn må låne penger på svartebørs og selge oxen sin for å få råd til å forsvare seg i retten. På veien over fjellpasset til og fra byen blir han trua på livet, først av røvere og så av soldater, men kommer til slutt tilbake til den vettskremte Wang-Li som er aleine heime.

Soldater setter fyr på Lå-heimen, som viser seg å være et røverreir, og Unge Lå blir tatt. Gamle Lå er knekt. Han seller rismarkene sine til Fu-Benn, som nå plutselig har fått flust med penger, etter at presten i byen har solgt den blå diamanten som Wang-Li arva etter bestefaren. Til slutt brenner Fu-Benn opp husgudene sine. Han blir en modell for åssen kristentru, flid og arbeidsfellesskap kan få slutt på krangel om jordeiendommer. Han vil starte et ansvarlig lokalt jordbruk i Hunan. Slik det nå er, fører tørke og flom til at mange familier må ut på tiggerstien. Fu-Benn vil gjerne at Wang-Li skal arbeide med jordbruk, og ser bykulturen som en fare. I parantes kan vi nevne at Mao, som sjøl var bondesønn fra Hunan-provinsen, satsa på småbøndene for å forandre det kinesiske samfunnet. Det velkjente vesle skriftet til Mao fra 1927 bygger nettopp på bøndenes situasjon i Hunan.

At misjonen kan være med å skape gode forhold for jordbruket i Hunan, kommer klart fram i *Ruinens hemmelighet* fra 1953. Her møter vi An Fu-Benn og Wang-Li igjen. Gamle Lå er også blitt kristen. Misjonen sender såkorn til bygda, og Fu-Benn administrerer. De andre bøndene sier til han: «Det er kommet en ny tid i dalen . . . Før var det på den måten at de som hadde penger, brukte en slik anledning til høye renter og pant i eiendommen. Nå hjelper du og gamle Lå oss uten å tenke på fortjeneste» (s. 79). Ei ny ånd vil altså få bukt med egoismen i jordbruket.

Spenningseffekten fra kriminalromantypen kommer med her og-

så. Unge Lå, som alle trur er blitt skutt av soldatene, dukker plutselig opp igjen hos far sin mens han er i byen. Truselen han setter fram bestemmer mye av handlingsgangen i boka. «Å, jeg vet hvor jeg skal hen. Jeg er ikke ferdig med den fromme naboen vår oppe i Ching-dalen» (s. 14), sier han. Men ei natt blir Unge Lå oppdaga i ruinene av Lå-huset og skutt av vaktfolka. Boka slutter med at Wang-Li finner en pengesekk i branntomta. Pengene tilfaller den nye menigheten i bygda. De får i stand en skole og misjonen vokser fram.

Det er i *Mellom de fire hav* (1954) at misjonens forhold til skiftende politiske ideologier i Kina på 1930- og 40 tallet kommer klar-est fram. Med Konfucius-sitatet om at «mellom de fire hav er alle brødre», peker Kolnes på hvor like vi er til tross for at vi lever i forskjellige system. Vi følger hovedpersonen i boka, Chinghai, fra han er 11 år og fram til tida da Mao tar makta, da Chinghai må dra til Hong Kong og videre til USA for å videreutdanne seg. Som oftest nøyer Kolnes seg med å beskrive det som hendte. Misjonsstasjoner blei nedlagt og kjerkehus overtatt av røde soldater. Men i de spredte forfatterkommentarene er det lett å merke at han er skuffa over den politiske utviklinga. Det er ei holdning som er prega av misjonens vanlige negative syn på Mao-Kina i 1950-åra. Kommunismen blir derfor sett på som en farlig fristelse for Chinghai. Han har ei tante i Moskva, og henne vil familien helst ikke snakke om. Da en elev prøver å få i stand ei studiegruppe i kinesisk kommunisme og vil ha med Chinghai, blir misjonæren fortørna: «Men hvordan kunne han tenke at du ville bli med der? Alle kjenner deg som en kristen gutt som ikke har slike interesser» (s. 173).

Chinghai er sønn av en kinesisk prest i Ningsiang. Som fleire av de tidlige romanene er denne boka konsentrert omkring Kolnes' opplevelser i Ningsiang kort før han reiste heim i 1941.

Kolnes har ikke mye pent å si om buddhistisk klosterliv i Kina. Han skriver om munkene at de bevisst bryter løftene de har avlagt. Verre er det at ungdom som går i kloster får livsløst og livskraft ødelagt. *Gudesønner* (1955) handler om Ånan som skal innvies til buddhistmunk i et avsidesliggende kloster. Han er bare 12 år og er livredd for å bli munk. Men foreldra har gitt han i gave til klosteret i håp om at de sjøl skal få bedre kår som forretningsfolk. Romanen åpner med at Ånan klarer å rømme fra klosteret natta før innvielsesritualet. Utmatta og elendig kommer han til Fu-Benn og Wang-Li i Chingdalen. Ånan blir hos dem, men lever i stadig redsel for å

bli oppdaga av hevnlystne munkar. Det er ikke bare munkevesenet som er en trusel. De omflakkende små hæravdelingene sprer uhygge og opererer på tvers av folkeviljen. En dag blir Wang-Li tvangsopptatt i en hæravdeling som kommer forbi. Ånan reiser ut for å befri han. Sammen med misjonæren og en vennlig offiser klarer han å få Wang-Li fri, så han kan reise heim til faren. Ånan begynner i ei dåpsklasse, og førebur seg på en ny, men denne gangen lystbetont innvielse: «I klosteret var det dunkelt og mystisk og litt uhyggelig i den store tilbedelseshallen. En likte ikke å være alene der. Her i kirken var det lyst og vennlig» (s. 214).

I *Gudenes fjell* fra 1956 er det Bao-fuh, en yngre bror til Ånan, som er hovedpersonen og helten vi sympatiserer med. Han kommer på middelskolen i Changsha, forelsker seg på vestlig maner og skriver kjærlighetsbrev på engelsk, blir oppdaga og straffa med utvisning, rømmer og blir soldat i regjeringsstyrkene. Men han opplever snart råttenskapen i militærlivet bakom Chiang Kai-sheks kristne talemåter (s. 45). Han slåss mot kommunistiske styrker under den nå så kjente «lange marsjen», men deserterer i fortvilelse etter å ha skutt en maoist uten egentlig å ville det. Til slutt havner han på misjonssjukehuset i Changsha og blir omvendt til kristendommen.

Heime i landsbyen har foreldra for lengst mista kontakten med Bao-fuh, og den siste sønnen deres holder på å dø i en epidemi. For å berge sønnen legger faren ut på ei pilgrimsreise til et hellig fjell. Men her som ellers i Kolnes' romaner er hedenskapet en direkte trusel, særlig mot hjelpelause barn.

Bao-fuh reiser heim, men for seint til å kunne berge bror sin. Mora blir framstilt som totalt religiøst umyndiggjort av fedredyrkinga. Ho mestrer ikke de rette religiøse orda, og må ha prester til det. Ho er redd for at vonde ånder kan dra «av sted med den lille sjelen inn i redslenes rike» (s. 176). Det går klart fram av sammenhengen at det er misjonens oppgave å fri folk ut av slike helvetesforestillinger. Noe av sorgen snur seg tross alt til glede. Avgudene blir brent, og familien får vite at Ånan er på misjonsstasjonen i Ningsiang.

*Den mystiske pagoden* (1957) åpner med ei skildring av den lange marsjen i 1934, da kommunisthæren trakk seg vestover etter Chang Kai-sheks offensiv: «Den store kommunisthæren slo seg gjennom og marsjerte nå i veldig fart vestover. Langt, langt der oppe i vest ville de slå seg til for å samle krefter til ny kamp» (s. 11). I baktroppen av den røde hæren faller gutten Siao-Li om av utmatting,



og far hans, som er kaptein for avdelinga, velger å desertere for å hindre at sønnen blir liggende igjen som bytte for regjeringsstyrkene. Sammen med ei gruppe soldater som er falt av under marsjen, slår de seg ned i en forlatt pagode, forkledd som munk, mens de nattestider går ut for å plyndre rikfolk i distriktet. For så vidt handlar de i tråd med Maos tanker, slik de er referert i boka:

«Vi skal komme tilbake så snart vi har samlet krefter, og da skal vi ta makten i landet og befri folket. Noen av dere greier ikke marsjen. Dere får bli igjen og vente til vår dag kommer. Imens må dere forberede folket. Skaff dere venner blant de fattige arbeiderne og bøndene. De er våre venner» (s. 19—20).

Men om Kolnes er kritisk til den røde geriljaen i pagoden, er han like krass mot embetsmannen. Han er den velkjente typen av en tjukk kapitalist som utnytter folk i distriktet til fordel for seg og sine venner. Misjonen kan ikke stå på deres side. Siao-Li lurar på hvorfor de røde ikke samarbeider med misjonen, når de har det samme sosiale programmet om å avhjelpe sult, fattigdom og nød. Misjonærene, sier han «burde jo være venner med de røde lederne, for de ville jo også hjelpe det ulykkelige folket. Men når de røde kom, så rømte de altså vekk» (s. 134—135). Kolnes gir ikke noe konkret svar på hvorfor det skjer, men av romanen går det fram at det triste med den kommunismen som far til Siao-Li står for, er for det første at den setter misjonen på linje med utenlandsk imperialisme, og for det andre at den lett blir fanga av sin eigen voldspraksis.

Særlig slutthandlinga i boka viser det. Siao-Li får i oppdrag å gi seg ut som båtmann for å lede Kenn og Anan rett inn i røverbanden lenger nede i elva. Han er imot oppdraget, og vil gjerne redde de to. Overfallet mislykkes da også. Siao-Li frykter at han nå vil bli utlevert til soldatene og at han må røpe farens tilholdssted. Men misjonæren verner han, gir han pengar, kaller han venn og sender han tilbake til faren med bønn om at Siao-Li må få begynne på skolen i byen. Misjonæren utfører altså ei ulydighetshandling for å hjelpe gutten, og er viss på at han dermed også fremmer misjonens sak.

### **Fortellerteknikk og leserkrets**

Misjonen står på barnas og de unges side i romanene til Kolnes. Og mens kristne barnebøker med bakgrunn i heimemiljø ofte oppmoda til lydighet mot normer og lover i det etablerte samfunnet, går misjonsromanene inn for et brudd med den gamle, voksne verda.

Det er sikkert en av grunnene til at bøkene blei lest av yngre aldersgrupper. Det geniale er at de unge leserne kunne ledes inn i de voksnes misjonsinteresser ved bøker om unge som ofte bryter med foreldreautoritet. Mange av de voksne i bøkene ligger under for umoral, så som løgn, bedrageri, tjuveri og misunning. Med det ødelegger de ikke bare for seg sjøl, men først og fremst for barna og de unge som leseren identifiserer seg med. De blir sosialt og økonomisk utrygge. Åndeprester truer barnas helse, osv.

Som barne- og ungdomsromaner er bøkene til Kolnes ellers prega av realisme i uvanlig høy grad. Romanene er i motsetning til mye annen kristen litteratur for samme alderstrinn, festa konkret til tid og sted. Kolnes ausa av kunnskapen sin om folkelivet i Hunan, om talemåter, leik, spisevaner, fest og hverdag, hygieniske forhold og klesvaner. Han forteller om yrkeslivet: rishandlere, tøyhandlere, makkaronimannen, tekona, båtfolk og bønder, om tiggerlaug, trillebør laug og stolbærerlaug. Naturen er dramatisk, enten det er elva som går i veldige stryk eller det er bratte fjelloverganger. Nye moderne veier ødelegger de gamle stiene med ferskentretre og steinbuer. Samtidig med den folkelige realismen utnytter han poenget med at Hunan er langt vekk, eksotisk og spennende for leseren.

Kolnes tar de unge leserne alvorlig. Død er ikke tabu i bøkene hans, og han sentimentaliserer ikke, men trekker øyeblikkelig de sosiale konsekvensene for barna av foreldras død. Hovedpersonene hans må tidlig ta ansvar. Mange er foreldrelause, går som tiggere ei stund, og er ribba for mye av det som for den unge norske leseren er innbegrepet av trygghet: foreldre, mat, venner, husvære. Det skaper ei sterk medkjensle med hovedperson, særlig der Kolnes skriver om de unges oppleving av krig, sjukdom og død. «Verst var det med alle barna», skreiv Kolnes om flyktninger i *Ningsiang-patroljen i dødsbyen*, «de kom dragende i flokker på opptil et halvt hundre» (s. 148). Ofte bruker Kolnes presensform for å forsterke slike inntrykk: «Gutten ser fæl ut, det er sikkert. Klærne er revet i filler» (s. 90).

De fleste romanene til Kolnes er bygd opp som vandringsromaner. Hovedpersonen drar som barn eller ungdom fra landsbygda til byen. Årsaken kan være nød eller ønske om utdanning. I byen kommer de alle før eller seinere i kontakt med misjonen. Det får store konsekvenser for dem. Noen bøker stopper i uvisse, uten at leseren får vite åssen det gikk med hovedpersonen. At de samme personene dukker opp igjen i fleire bøker, skaper sammenheng. Kolnes



forteller at han ofte fekk brev fra yngre lesere som ville vite meir om personene i bøkene (se brevkurset *Til Chinas eventyrland*, s. 4 i innleiinga til hefte 2).

Fleire av romanene har nok begynt som fortellinger Kolnes har brukt på turene sine rundt om på norske bedehus. Noen av episodene i romanene er også trykt i Kolnes' sjølbiografiske reportasjebøker. Fortelleren, det vil si misjonæren i romanen, pleier å røpe seg i det øyeblikket hovedpersonen i boka møter misjoneren. Da dukker han plutselig opp i handlinga, til dømes med å si «jeg glemmer aldri de guttene», til tross for at vi ikke tidligere i boka har støtt på noen jeg-person. Det som skjer i romanen *før* hovedpersonen møter misjonæren og eventuelt etter at misjonæren drar, har Kolnes enten fått fortalt eller han dikter det opp. Tro og tanke kan altså manipulere med det reint dokumentariske og sjølopplevde. I forordet til *Gudenes fjell*, skreiv han: «Gikk det akkurat slik? spør du. Jeg kan ikke garantere det i alle detaljer. Allikevel kan jeg svare ja. Slik gikk det — i min tro — og i min tanke».

Mange av bøkene begynner altså i romanform uten en jeg-person, men glir så over i ei minnebok for fortelleren, der han både orienterer om det han opplevde i Hunan, og forkynner i tilknytning til en eller fleire hovedpersoner. Det skjer gjerne direkte gjennom misjonæren Kenn (= Kolnes). Vi kan si at mange av bøkene etterhvert blir meir misjonsfortellinger enn romaner. Somme tider kan hovedpersonen bli borte noen kapitler for å gi plass til mindre fortellinger. Men bitene faller på plass seinere. Det er ei form tilhørerne på bedehusa kjente til, og som yngre lesere heller ikke stusser over. Først kom historia, så tilknytningen til det personlige og til slutt utlegginga. Det er ei form som svarer til misjonsfolkets virkelighetskrav og generelle skepsis til det som er rein fiksjon.

Romanene tok sikte på oppseding av leserne. De fleste av barna i bøkene er flinke på skolen. Ei bok er tilegna Norges ungdom i håp om at de må høste lærdom av det Kolnes skriver og vekse i tru.

## Politiske og sosiale forhold

Alle romanene til Kolnes foregår i perioden fra Chiang Kai-shek kom til makta i 1925 og fram til Maos seier i 1949. Det er ei tid med voldsomme omveltninger. Den politiske utviklinga er ikke hovedsak i bøkene, men den utgjør ei viktig ramme rundt livshistoria til romanpersonene. Kolnes' barne- og ungdomslitteratur er festa kon-

kret til politikk og samfunnsforhold. I *Måneporten* har Kolnes skildra perioden fra 1912 på dette viset:

## Ufredstider

Det var ufred i landet. Egentlig hadde det ikke vært ordentlig fred på lange tider. I tiere av år hadde det vært borgerkrig og uro etter at det gamle keiserveldet var borte. Landet var blitt republikk og skulle ha folkestyre. Men China var stort og vanskelig å holde sammen. Den ene regjering etter den andre hadde prøvd å få orden i landet. Men ute i de store provinsene med sine guvernører og provinsregjeringer satt det mange ærgjerrige og hensynsløse menn ved makten. Mange av dem var generaler og mektige karer, som ønsket å bli enda mektigere. De samlet store troppemasser og førte krig mot hverandre. Det jevne folk var trøtt og lei av uroen og ønsket bare fred. De ble utsugd av svære skatter og avgifter, og ble overfalt og plyndret av de forskjellige karene som dro omkring. Det var blitt vanlig å snakke om tre ting som landsulykker, og det var tørke, flom og soldater. Når de kristne var samlet til bønn, ba de alltid om at Gud måtte fri dem fra de tre ulykkene (s.134).

Også etter at republikken blei innført har eigenrådige generaler odelagt for lokale småbønder:

Men det var til provinsregjeringen de hadde betalt, eller rettere til den generalen som hadde makten i provinsen den gangen. Han var glad for å få veien og glad for pengene som han frydefullt stappet i sin egen lomme. Så fikk bilkompaniet gå i gang. De la veien så rett som mulig. Ofte gikk den gjennom noen av de fineste åkrene og rismarkene. Den fine, kostbare jorda ble skuflet sammen til en bred og høy jordvei med en svær grøft på hver side. Så ble det båret stein og grus opp på jordvullen, rett opp på fedrenes kostbare jord. Gamle folk gråt når de så at jorda ble nedlesset med stein. De kjente det som de selv eller noen av dem ble begravd under steinlaget. Denne jorda hadde vært dyrket og gjødslet i årtusner og hadde gitt mat til sultende mennesker. Det var ikke så store jordlappene folk hadde. Men jorda var fruktbar, og det skulle ikke så mye til å skaffe mat til en familie. Nå mistet folk jorda, og det var som å miste livet, for hva skulle de nå leve av?

## Den mystiske pagaoen, s. 57—58

Chiang Kai-sheks forsøk på å samle Kina ved å knekke lokale guvernører og generaler, blir derfor helsa med glede. Likeeins er han den som samler folket i krigen mot Japan. Da Chiang blei tatt til fange av noen av sine egne i 1936, ringte kjerkeklokkene i Ningsiang ifølge Kolnes:

«Utpå høsten 1936 kom det triste nyheter. Landets øverste sjef, Chiang Kai-shek, var fanget av opprørerne oppe i nord. Borgerkrigen blusset opp igjen, og landet var i fare. Nå hadde general Chiang endelig fått orden og fred i landet, og så skulle dette hende. Det var forferdelig trist. Guttene ba til Gud. De ba for sitt land og for general Chiang»

## Ningsiangpatruljen i dødsbyen, s. 71.

Tanken er at om Chiang Kai-shek og nasjonalistpartiet vinner, vil misjonen tjene på det. På skolen holder Chinghai i *Mellom de fire hav* en tale som roser Chiang Kai-shek som en kristen leder. I *Måneporten* kjemper Chiangs folk mot «kommunister og røvere» (s. 135). Noe av denne nokså kvasse negative holdninga kan forklares ut fra kommunistenes forfølgelse av de kristne i Kina under den første borgerkrigen fra 1927 til 1937. Det hadde Kolnes sjøl sett på nært hold.

Men Kolnes er heller ikke uten kritikk mot Chiangs styre. Han meiner det er galt at Chiang dreper kommunister han først samarbeida med. «Nå tror folk at vegen er å drepe kommunistene. Men de er på feil veg igjen», sier faren til Li-Dji, da gutten blir vitne til at to kommunister blir skutt i landsbyen (*Ningsiangpatruljen*, s. 31). Og da Chiangs styre faller sammen, kommer Kolnes med denne forklaringa i *Mellom de fire hav*: «... det var råttent innvendig. Bedragerske og egoistiske embetsmenn sviktet landet sitt for personlig vinning. Reformene ble ikke adlydt. Det hele ramlet, og China ble rødt» (s. 273). Slik har Chiang forrådt de ideala om sosial rettferd han fekk fra misjonen. Særlig viser Kolnes til klasseskille i jordbruket, og kritiserer rikfolk som sjøl ikke arbeider, men som «lever bra av renter og husleie» (*Gudesønner*, s. 69). «Risbingene rekker til himmelen, og de gjør ingen ting for det. Vi må gå og vasse bak oxen og ploegen i rismarkene om våren, og få ormer i føttene av søle», klager småbøndene i *Måneporten* (s. 35). *Opiumslavens sønn* viser at den gamle bondeføydalismén likevel er på nedtur. Før kunne far til Foolai «bare sitte der og ta imot avgiftene fra dem som leidde markene av ham» (s. 17).

I dag er det lett nok å se det tragiske i at misjonen sto på Chiang Kai-sheks side mot kommunistene. I Kolnes' romaner kan det se ut som om det å ta avstand fra Mao, er noe en *skal* gjøre. For om vi ser på Maos skrift om småbøndene i Hunan fra 1927, peiker han på noen av de samme problema som småbøndene i Hunan lever med i Kolnes' romaner. For Mao var veien ut av klasseskillet ei organisering av bøndene. Misjonen så det nok ikke på den måten, men *det* de la merke til var ifølge romanene til Kolnes at godseiere, føydalherren og fylkesdommeren var korruperte, at den gamle religiøse autoriteten må bekjempes i bygd og by, at gudebilder brennes, at folk må ta avstand fra opiumsrøyking og få slutt på røverbander. Nøyaktig de samme punkta inngår i Maos skriv fra Hunan. Kolnes må



ha vært klar over noe av dette dilemmaet. I *Den mystiske pagoden* er en maotisk kaptein, Lao Ho San, riktig nok presentert som en røver, men han drømmer *også* om en ny dag for Kina, da det blir slutt på «uvitenhet, fattigdom og all elendighet». Og han står på linja både fra de røde lederne og fra misjonen om å gjøre narr av de gamle avgudene: «Så var han blitt kommunist. Da lærte han seg til å forakte alt som het avguder». *Den mystiske pagoden*, s. 87.

Det kinesiske samfunnet i romanene er prega av krig og redsel for krig. Klasseskillet kommer tydelig fram i lidinga. De som har mest penger kan flykte fortest, og båtfolka hever prisen for å sette folk over. «Rik-kaksene kom dragende her med alle slektningene sine og en masse bagasje. De hadde penger nok». *Ningsiangpatruljen*, s. 91. Når nauda er stor, går prisene opp. Misjonen står likevel heilt på Kinas side i Kina – Japan krigen fra 1937. Ningsiangpatruljen synger soldatsanger mot japanerne. Men soldater og krigføring er først og fremst en trusel mot rytmen i jordbruket, og mot de unge. Enkelte soldatflokker (som den i *Gudesønner*) består av tidligere røverbander, som nå plyndrer og forbryter seg mot folket med Chiang Kai-shek styrets velsignelse.

### Misjonsteologien i romanene

Lekfolk her heime har nok henta sine tanker om misjonens funksjon fra misjonsblad og misjonsromaner og ikke fra avhandlinger om misjonsteologi. Romanene var med på både å utfordre og stadfeste holdninger til misjonen hos leserne. Derfor er det viktig å drøfte det meir misjonsteologiske aspektet i bøkene til Kolnes.

Et hovedtema i romanene til Kolnes er misjonen i kamp med den gamle kinesiske folkereligionen, en religion basert på lange og faste tradisjoner innafor jordbrukskulturen. Denne religionen er i ferd med å falle sammen. Likevel har den ennå et godt tak på tankegangen og livsstilen til folk, særlig hos de eldre. Mange i den aldersgruppa sitter så hardt fast i systemet med slekt og jord at ei omvendning blir umulig for dem. Misjonsproblematikken går derfor beint inn i en generasjonskonflikt. I den ligger spenningsmomentet i mange av romanene. Det står om å få barn og ungdom ut av foreldras religiøse vaner. Misjonen støtter opp om de unges opprør mot det de alt *uten* hjelp utafra ser på som meningslause, kostbare og forelda religiøse ritual. De kinesiske barna i romanene er altså på forhånd disponert til å godta misjonens budskap om å si nei til fe-

dredyrkinga. Om de religiøse seremoniene fyller foreldra med ærefrykt, gjør de barna engstelige. Det er mest alltid et eller anna gudsbilde som forfølger barnet og ødelegger for lyst til leik og utførelse, enten det nå er lynguden ute eller kjøkkenguden inne.

Den gamle religionen tjener også til å opprettholde sosiale og økonomiske skille, og det langt ned i barneflokk. Å delta i fedrekulten er ofte et spørsmål om pengar. På den måten gjør religionen de rike trygge og de fattige enda mer utrygge, fordi de ikke klarer å etterleve de religiøse forpliktelsene kulturen pålegger dem.

I *Måneporten* er det den rike familien til Lanfa som har de fineste offerfestene. Religionen er bygd på at sosial status og ætt skal forlenges over i det hinsidige. Kristentrua derimot kan frigjøre kineserne fra sånne religiøse band.

Kolnes bygger langt på vei på et idealistisk syn på barnets evner til å avsløre tvang og ufridom i den voksne verda. Det budskapet de hører i misjonsforkynninga kommer som en logisk konsekvens av det barnet alt sjøl har tenkt. Misjonen kan bruke barnets sunne fornuft som utgangspunkt til et brudd med hedenskapet.

Hedningene blir stundom framstilt som vrang og ondskapsfulle. Lærerne i de gamle kinesiske skolene er særlig ille. Læreren i *Opiumslevens sønn* er «en gammel stribukk», og bruker en autoritativ pedagogikk som misjonen ikke gjør. Det er den gamle læreren i bygda som melder Wang-Li til soldat for å hevne seg på den nye kristne skolen. Tydeligvis bryter han da med konfusianske prinsipp han er satt til å forvalte.

Hedningen setter heller ikke mennesket så høgt som den kristne. For folk i landsbyen er Foolai lite verdt, for menigheten er han en som må berges. Folk nøler med å ta seg av sjuke og døende fordi det følger forpliktelser med det. Pengene bestemmer verdien av mennesket. Rikfolk bryr seg lite om båtfolka deres drukner: «Fikk de bare en tredjedel av båtene ned til sjøen, så tjente de godt likevel», *Måneporten*, s. 16.

Det kinesiske samfunnet slik vi møter det i romanene til Kolnes er i ferd med å bli meir urbanisert og sekularisert. Misjonen er sjølv sagt ikke ansvarlig for denne utviklinga, men sekulariseringa virker til misjonens fordel og misjonen stiller forhåpningar til den. Færre fastbundne bønder og større mobilitet gjør at den stadbundne religionen slepper taket. Som en naturleg følge av det, forfaller jordgudens tempel, til dømes det Kolnes forteller om i Ningsiang: «Det hadde stått et lite tempel for jordguden der i gamle dagar da det lå

rismarker rundt haugen. Da gatene kom og rismarkene forsvant, så falt jordgudenes tempel ned til slutt», *Opiumslavens sønn*, s. 109.

I noen tilfeller er byen en redning fra fattigdom og røverbander i distrikta. Menigheten i byen tar på en måte over funksjonen som storfamilien hadde i bondesamfunnet. Men når modernisering og byvekst truer det stadbundne tilværet, blir folk urolige. Hvis de blir rivi ut av sammenhengen, får de ikke utført de gamle rituala, og får dårlig samvittighet for noe de sjøl ikke rår med. Bestefaren som må flykte fra japanerne er fortvila fordi han da også blir rivi opp av religiøse røtter: «Jeg er redd for å dø langt heimefra, så jeg ikke får kvile blant fedrene. Kanskje grava mi blir glemmt, så jeg ikke får noe offer på den. Så må sjelen gå og sulte og fryse i dødsriket», *Opiumslavens sønn*, s. 103.

I denne situasjonen går misjonen inn for å frigjøre folk fra ei slik redsle og fra religiøse band til fedrene. Frelsa blir derfor for Kolnes ofte frigjøring fra religiøs frykt og fatalisme. Det vil si frykten for at det gamle samfunnets normer skal hevne seg på den som går ut av det: «... siden ble de kristne og var ikke redd åndene lenger», *Ningsiang-patroljen*, s. 38. Første steg i frelsa er at misjonæren prøver å rasjonalisere bort den gamle religiøse pakta folk er bundne av. I den forstand går misjonæren aktivt inn for å sekularisere kineseren. Det er fleire døme på det i bøkene. I *Mellom de fire hav* har Kolnes ei historie om hvordan folk oppfatter måneformørkelsen religiøst. De holder et svare leven for å berge månen fra å bli slukt av himmeldraken. Men presten kan forklare at det er et naturfenomen. Dette illustrerer et dilemma i romanens misjonsteologi. Så lenge det dreier seg om folketru, skal den rasjonaliseres vekk. Men når det gjelder apologetikk for kristendommen, blir et religiøst synspunkt på liknende fenomen forsvart. Når til dømes den kristne kineser ber om regn og får det, er det ikke et naturfenomen, men et svar fra Gud: «Wang-Li sprang opp. Regn! ropte han. Gud har hørt bønnene våre», *Gudesønner*, s. 57.

De kinesiske taoist- og buddhistprestene blir kalt avgudsprester, også av dem som holder seg til dem. De er gjerne framstilt som lat-hanser eller lurendreiere. De blar i «skitne bøker», er udugelige, «gamle og halvblinde». De er glade i penger og driver med djevelutdrivelse. Djevelutdrivelse blir sett på som en klar hedensk praksis. Misjonæren driver ikke på med det. «Det måtte være en vond ånd eller en djevel, og da kunne ikke doktoren hjelpe. Da måtte avgudsprestene til», *Opiumslavens sønn*, s. 13. Når det står at mora til Foo-



lai er besatt av en «vond ånd» som avgudsprestene prøver å drive ut, vil Kolnes at leserne skal forstå tilfellet heilt rasjonelt: Mora er sjuk og trenger lege. Faren i Ma-heimen stiller fornuften opp mot avgudstrua. Det åpner en mulighet for misjonen. «Vi hadde fått guttene, selv om du ikke hadde bedt til avgudene og forært ham de små silkeskoene du la på alteret. Og munkene gjør ikke nytte for seg. Det er bare noe dovent pakk», sier han til kona, *Gudesønner*, s. 42. Vel framme på pilgrimsferda si til det hellige fjellet, tviler Yang i *Gudenes fjell* på at Buddhfiguren bryr seg om menneskers nød.

Munkene spekulerer i folks religiøse angst og narrer penger fra dem. I *Gudesønner* blir det antyda at munkene om natta bryter løftene de har forplikta seg på både når det gjelder kjøttmat og kjønnslig omgang. Ånan skjønner alt før innviinga at «det vonde fulgte med også innafor klostermurene» (s. 18). I *Måneporten* tar munken liv (s. 19), og Lanfa ser hvor grisk han er: «. . . den magre hånden hans lukket seg som en klo om sølvet» (s. 42).

Kolnes er atskillig meir negativ i si skildring av kinesisk buddhisttradisjon enn til dømes Karl Ludvig Reichelt var. Kinamisjonæren Reichelt hadde tidligere anlagt og bestyrt Ningsiang stasjon. Han hadde hevda at buddhismen var «rik på tilknytningsmuligheter» for kristen forkynning (Nome, s. 164). Men det fins gløtt av kinesisk religiøs tradisjon som Kolnes også syns det er verdt å ta vare på. Det er først gjennom evangelieforkynninga at denne tradisjonen blir rett forstått. Lanfas Buddha-ord får først betydning for henne etter at ho blir kristen. En gudeskikkelse som Titsang «som steg ned i dødsriket for å prøve å redde de fortapte», *Gudesønner*, s. 20, kan hjelpe fram til forståelse av Kristus.

Ofte er det kvinnene som står sterkest på den gamle trua, og Kolnes syner at den virker dobbelt undertrykkende på dem. «Det var ikke så nøye med jentene, sa folk. De var ikke så mye verd. Hverken mennesker eller ånder brydde seg så mye om dem. Det kom av fedredyrkelsen», *Ningsiang-patroljen*, s. 38. Opplysninger om at småjenter blei solgt av foreldre, gjør voldsomt inntrykk på yngre lesere. De får vite at misjonen arbeider for å få et heilt anna syn på kvinna og ei anna holdning til jentene. Å be om å få sønner er ei synd som er totalt ydmykende for kvinna. *Måneporten*, s. 42. Misjonen var derfor ikke fremmed for tanken om kvinnefrigjøring i Kina, som var en viktig post på programmet til kommunistpartiet i 1920- og 30-åra. Men det skal nevnes at *misjonærkonene* er lite omtalt i bøkene, og at de nok i misjonsoffentligheten hadde en tilbake-

stående stilling.

I romanene kommer Kolnes inn på forbindelsen mellom misjonen og utenlandsk imperialisme. Rett nok kaller han engelskmennene som tok Shanghai og fekk kontroll med elva, for moderne sjørøvere i *Flyktningen fra Shanghai*, s. 24. Men Kolnes er lite villig til å gå inn på den historiske sammenhengen mellom misjon og vestlig innflytelse. I brevkurset vedgår han at «den nye tiden begynte jo ikke på noen hyggelig måte. China måtte nemlig åpnes med makt» (s. 12). Men det skyldes i første rekke kinesernes stolthet, sier han, og ikke imperialistiske ønsker fra vesten. Når det gjelder den perioden bøkene er skrivi fra, ser vi at det er viktig for Kolnes å holde misjon og vestlig maktmisbruk fra hverandre. Det gjør han på den måten at påstander om sammenheng mellom handelsmakt og misjon blir satt fram av usympatiske personer i romanene, til dømes av landsbylæreren til Wang-Li. Og når misjonæren blir kalt «utenlandsk djevel», så blir helten vår, Wang-Li, skamfull på vegne av kinesisk kultur.

Kolnes var ingen sosialist i sitt forfatterskap, slik misjonæren og forfatteren Johannes Einrem var det. Men Kolnes er samtidig skeptisk til en god del av det moderne levesettet som følger med vestlig kultur i Kina. En av guttene ved misjonsstasjonen, går inn i bankarbeid, og blir leda ut i forbrukerpress og ødsel omgang med penger. Kolnes advarer da mot materialismen, men han har jo tidligere sett på bonden An Fu-Benns materielle oppsving som gunstig for misjonens vekst. Dette gjenspeiler ei velkjent dobbeltholdning i norsk lekmannsrørsle til økonomisk vekst. Muligheten til å investere penger og arbeide seg fram i livet er ei Guds gave, men for mange penger og stor velstand kan lede folk på avveier. Kolnes' holdning her kan forstås som ei utplanting av norsk pietistisk kultursyn på samfunnsutviklinga i Kina. Vi kan også sette Kolnes' skepsis til moderne storbykultur i Kina, slik den kommer til uttrykk i romanene, inn i samme perspektiv. Slik blir det *bonden* An Fu-Benn som gjennom flid, ærlighet, medkjensle og kloke investeringer i jordeiendommer, blir et ideal for Kolnes for et framtidig kristent — pietistisk Kina.

## Konklusjon

Vi kan si at barne- og ungdomsbøkene til Kolnes formidla misjonskunnskap som voksne lesere gjerne ville formidle til de yngre, og

som de yngre leste ikke bare fordi det var lett tilgjengelig litteratur, men også fordi bøkene både hadde realisme, opprør og spenning. Romanene er meint som misjonsapologetikk, men vi aner likevel at misjonen på fleire vis er inne i et dilemma. At avgudstrua er på re- tur, skyldes ikke bare misjonens innsats, men svære strukturendrin- ger i samfunnet. Misjonen i bøkene fremmer sekularisering av det gamle religiøse samfunnet, og støtter barnas naturlige fornuft-tro for å fjerne sosiale og religiøse undertrykkingsmekanismer. Kristen- dommen er meint å fylle det tomrommet som oppstår. Når dette mislykkes, blir det vanskelig å tru at det skyldes maoistene, sjøl om det blir påstått enkelte ganger. Dels skyldes det uløste problem i misjonsforkynninga. I *forståelsen* av kinesisk religion og religiøs praksis står Kolnes for så vidt på en barthiansk misjonsteologi. Reli- gionen må vike plass for kristendommen som i den forstand ikke er en religion. Som hos Barth blir det vanskelig å forklare kristendom- mens eigenart mot religionene på denne måten anna enn som på- stand på ideplanet med liten basis i den sosiale virkelighet. I *praksis* er det likevel klart at misjonen, slik Kolnes beskriver den i romane- ne, satser på å fylle tomrommet etter kinesisk religion med kristen- dom som ei anna religionsform. Dette har nok vært et mindre pro- blem for forfatteren, enn det blir for leseren som analyserer verkene med en viss distanse.

Et anna dilemma er at misjonen politisk støtter Chiang Kai-shek, skjont den forstår mange av sakene som maoistene kjempa for. Mi- sjonen sliter med en dårlig arv fra vestlig kapitalisme, sjøl om det under krigen mot Japan er lettere å fri seg fra den. Forvirringa og endelig nedgang for misjonen i 1930- og 40-åra, kan tolkes som re- sultat av at den ikke rådde med den frigjøringsprosessen som den forsåvidt hadde vært med å sette igang.

## Note

1.

I forlagsarkivet ved Misjonshøgskolens bibliotek i Stavanger er Racin Kolnes' bøker bokført med følgende opplagstall:

<i>Tittel</i>	<i>Antall opplag</i>	<i>Samla opplagstall</i>
<i>Ningsiangpatruljen</i> .....	4	ca. 12.000
<i>Flyktingen fra Shanghai</i> .....	3	ca. 8.000
<i>Opiumslavens sønn</i> .....	3	ca. 9.000
<i>Måneporten</i> .....	2	ca. 7.500
<i>Den blå diamanten</i> .....	4	ca. 18.000



<i>Ruinens hemmelighet</i> .....	1	ca. 3.500
<i>Mellom de fire hav</i> .....	1	ca. 3.000
<i>Gudesønner</i> .....	1	ca. 4.000
<i>Gudenes fjell</i> .....	1	ca. 3.000
<i>Den mystiske pagoden</i> .....	2	ca. 8.500
<i>Gjennom Asia og Europa</i> .....	1	ca. 4.500

Bøkene til Racin Kolnes har altså kommi i et samla opplagstall på ca. 81.000.

## Litteratur

- Racin Kolnes*, Ningsiangpatruljen i den døde byen, Stvg. 1939 (3. oppl. 1946). Om-  
arbeida utg.: Ningsiangpatruljen i dødsbyen, Stvg. 1955.
- Racin Kolnes*, Flyktingen fra Shanghai, Stvg. 1941.
- Racin Kolnes*, Opiumslavens sønn, Stvg. 1946. (2. utg. 1958).
- Racin Kolnes*, Måneporten, Stvg. 1948. (2. oppl. 1958).
- Racin Kolnes*, Den blå diamanten, Stvg. 1952. (4. oppl. 1958).
- Racin Kolnes*, Ruinens hemmelighet, Stvg. 1953.
- Racin Kolnes*, Mellom de fire hav, Stvg. 1954.
- Racin Kolnes*, Gudesønner, Stvg. 1955.
- Racin Kolnes*, Gudenes fjell, Stvg. 1956.
- Racin Kolnes*, Den mystiske pagoden, Stvg. 1957. (2. oppl. 1958).
- Racin Kolnes*, Til Chinas eventyrland: Brev til norske gutter og jenter fra en misjonær, Stvg. 1942.
- Racin Kolnes*, Gjennom Asia og Europa i krigstid, Stvg. 1945.
- Einar Amdahl*, «Chiang Kai-Shek: Chinas redningsmann?», Luthersk Kirketidene, 1948, s. 118–125.
- Nils E. Bloch-Hoell*, «Den kristne kirke i Kina frem til Mao 1949», Norsk Tidsskrift for Misjon, 33, 3, 1979, s. 133–148.
- Johannes Borgenvik*, «Bajonettar og demonar på Madagaskar: Johannes Einrems forfatterskap», Syn og Segn, 1979, 6, s. 323–340.
- Sonja Hagemann*, Barnelitteratur i Norge 1914–1970, Oslo 1974.
- Jens L. Høgsgaard*, Folk og kirke i Maos Kina. Til norsk ved Svein Johs. Ottesen, Oslo 1977.
- K. E. Løgstrup*, «Moral og børnebøger» i Sven Møller Kristensen og Preben Ramlov, Børne- og ungdomsbøger: Problemer og analyser, 2. utgave, København 1974.
- Mao Tsetung*, «Rapport fra en undersøkelse av bondebevegelsen i Hunan», Verker i utvalg, bind 1, s. 25–61, Oslo 1978.
- John Nome*, Det norske misjonsselskaps historie i hundre år, bind II, Stavanger 1943.
- Henrik Pers*, Kinas utvikling i vort århundrede, Kbh. 1973.
- Karl Ludvig Reichelt*, Kinas religioner: Haandbok i den kinesiske religionshistorie, 2. oppl., Stvg. 1922.
- Pål Repstad*, «Lekmannsrørsla og kulturen» i Repstad, Soland, Sorby, Kunst og pietisme: Noen trekk ved den religiøse kulturen i Rogaland, Rogalandsforskning, Notat nr. 2, 1977.
- Ying Toijer-Nilsson*, Tro og tvil i moderne barnelitteratur. Norsk utg. ved Kari Skjønberg, Oslo 1980.
- Aadel Brun Tschudi*, Gjensyn med Kina, Oslo 1978.